

Еразъм+

Проект 2018-1-DE02-KA204-005029
Digital Relationships

Обобщаване на резултатите от интервютата

Водеща организация: Systeme in Bewegung e.V., Германия

Автори:

Martina Haas, Imke Hoheisel, Penka Spasova, Jan Geen, Katarzyna Łuczak, Maria Jose Martinez

Участващи организации:

Systeme in Bewegung e.V., Германия

Stiftung Medien-und Onlinesucht, Германия

Uchebna Rabotilnitsa Evropa Sdruzhenie, България

Sambucusforum, Белгия

Fundacja Autokreacja, Полша

AIFED, Испания

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

1. Проект “Дигитални взаимоотношения”

Все по-дигитализираният свят, в който живеем и в който нашите деца се държат като "дигитално поколение", непрекъснато изправя родителите, но и обществото като цяло, пред нови предизвикателства. През последните години протича бързо развитие на технологиите, което доведе до факта, че социалният живот на много млади хора и все повече деца се осъществява до голяма степен онлайн. Баби и дядовци разговарят по скайп с внуците си, семейни и съученически, както и приятелски чатове в социалните мрежи дават възможност да се поддържат постоянно връзки, и т.н.

В този проект консорциум от организации от Германия, България, Белгия, Полша и Испания се стремят да установят колко и под каква форма дигиталните връзки в европейските семейства са част от техния живот и как това ги засяга. Друг въпрос е дали родителите в различни европейски страни са в състояние да се справят с това предизвикателство и какви решения са намерили.

За тази цел всеки партньор в своята страна провежда и оценява полустандартизирани интервюта с поне 5 семейства (традиционни, ЛГБТ - семейства* или самотни родители). В социологичните проучвания този тип анкети се използват за изследване на ситуации, които са свързани със субективното преживяване и за провеждане на фундаментални изследвания. И двете условия се прилагат тук, тъй като цифровите взаимоотношения са сравнително ново явление и индуктивните заключения могат да дадат първо впечатление за ситуацията. Въпросите за интервютата бяха разработени от партньорите по проекта. Те предоставят рамка за събиране и анализ на данни, но също така беше възможно да се включат нови въпроси и теми от ситуацията на интервюто. Интервютата отнеха около 30 до 60 минути. Резултатите от проучването бяха оценени по метода на категорийната система, при който категориите бяха извлечени от първите интервюта. Това беше последвано от сравнение на категориите на всички партньори и допълнителна оценка. Периодът на проучване е от октомври 2018 г. до октомври 2019 г.

* ЛГБТ - родителство/ семейство - от лесбийки, гей мъже, бисексуални и трансполови хора

2. Проучването

2.1. Статистическа информация за интервюираните

Интервютата на „Systeme in Bewegung e.V.“ (Германия) бяха направени с пет участници жени и четирима мъже на възраст между 15 и 57 години. Техните професии са студенти, специалисти по обработка на бизнес данни, офис

Еразъм+

Проект 2018-1-DE02-KA204-005029

администратор, служител по социално осигуряване, специалист по социални грижи и контролор.

За „Stiftung Medien-und Onlinesucht“ (Германия) общо четири майки на възраст между 36 и 54 години и 52-годишен баща взеха участие в проучването. Майките работят като чиновници и медицински сестри, едната е рано пенсионирана, бащата е продавач на дребно.

„Учебна работница Европа Сдружение“ (България) проведе интервюта с три жени и двама мъже, които работят като преводач на свободна практика и журналист; икономист, специалист по логистика, служител в общинската администрация и психолог и са родители на общо дванадесет деца на възраст от 8 до 25 години.

От „Sambucusforum“ (Белгия) бяха интервюирани пет жени на възраст между 22 и 64 години и четирима мъже, на възраст между 37 и 66 години. Те работят като касиер, търговци, фрийдансъри, учител, медиен специалист, логопед, учител- попечител и служител в маркетингова компания. Те са родители на седем деца между 2 и 18 години.

В Полша „Autokreacja Foundation“ проведе интервюта с двама мъже, на възраст 23 и 30 години, и три жени на възраст между 32 и 42 години.

Испанската организация „Asociación de Innovación, Formación y Empleo para el Desarrollo sostenible“ (AIFED) интервюира три жени на възраст между 27 и 54 години и двама мъже на възраст от 42 до 55 години. Техните професии включват вдовица, секретар, студент в университет, държавен работник, секретар в голяма компания и някой, който работи в търговския отдел на търговска верига.

2.2. Резултати:

Живот без социална медия – възможно или не?

В Германия тринадесет от четирнадесет респонденти заявиха, че могат да си представят живот без социални медии. Една интервюирана каза, че намира за желателно, но вече не може да си го представи, тъй като „ние сме се подредили по този начин в тази съществуваща система“. Други респонденти казаха, че вече не искат да живеят без социални медии, тъй като те „улесняват комуникацията в много области, или правят живота по-лесен или красив“, или свързват отговора с ограничението, че „тогава мобилният телефон може да не лежи там. Когато го видя, искам да проверя дали някой ми е написал съобщение“. Анкетираният от Белгия, на възраст над 60 години, имаше същото мнение: „Мога да си представя живот без социални медии, но бих бил нещастен, ако настоящите възможности изчезнат“. Един баща от Германия свързва изявлението с критика към днешната младеж: "Да, защото вече го преживях (живот без мобилен телефон) и изобщо не беше толкова лошо. Мисля, че беше по-спокойно и вълнуващо. В днешно време младите хора гледат само мобилните си телефони, когато седят заедно: „Това е проблем, който

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Еразъм+

Проект 2018-1-DE02-KA204-005029

се споделя и в Белгия: тук самотна майка се притеснява, че „истинските настолни игри [може би] изчезват “и може би няма,“ повече да се говори или играе в училище“. В България мненията на интервюираните са разделени: двама казаха, че могат да си представят живота без социални медии, трима пренебрегват това. Но всички се съгласиха, че в днешния свят е невъзможно да живеем без тях. Една майка говори за себе си, че през едно лято нарочно живяла без социални медии, „защото наистина бях изморена от всички безсмислени неща във Facebook (използвам само тази социална среда) и разбрах колко ценно време губя, когато търся нещо интересно или полезно в него“. Впечатлението в Испания беше, че дори онези хора, които са най-критични към дигиталните медии, не могат да живеят без тях. Интервюираните жени и мъже заявиха, че вече са създали навици в социалните мрежи, които са много важни за тях, като трансформират начина, по който общуват със семейството, приятелите и работата. Значението на гладките и постоянни отношения с членове на семейството или стари приятели е ценност, която засилва използването на цифрови медии. Този отговор беше повторен от всички испански респонденти. В други отговори испанските партньори са намерили важни условия за живот на интервюираните, които вече са част от рутинната им организация на живота и днес те смятат за незаменими в живота си: "Google Maps е фантастичен за пътуване. Не мога да си представя как пътувахме преди няколко години" , „Пазарувам в онлайн супермаркета, някои неща дори от Китай и всичките ми връзки за полети и влакове са резервирани по интернет“.

Поддържане на контакт чрез цифрова / дигитална комуникация

Всички интервюирани съобщиха, че използват цифрова комуникация, за да поддържат връзка със семейството си през деня. Немско семейство, напр. заяви, че "Пишем си един на друг как сме, какво правим, какъв е денят ни..." и "Ние изпращаме един на друг снимки и новини през деня ...". Един баща в Испания чувства предимствата на дигиталната комуникация, когато трябва да напусне семейството за работа в продължение на няколко дни: „Социалните мрежи, като WhatsApp, ми предоставят възможност да имам контакт с децата си, без да напускам работа.“ Отговорът на испанска майка, казвайки, че "не мога да се обадя по време на работното си време, но мога да изпратя WhatsApp съобщение, ако имам нужда от нещо от моя съпруг или майка ми", беше даден от баща германец с абсолютно същите думи. Социалните медии се използват и за поддържане на връзка със семейството и приятелите, които живеят по-далеч или за които не бихте имали достатъчно време: „И чрез социалните медии поддържам връзка с приятели, ако близкият контакт ми отнема много време.“ (Германия), „Със семейството, което живее по-далеч, ние комуникираме нещата, които искаме да обсъдим дигитално“. (Германия). Една майка в Германия, чиито родители живеят в Китай, ни каза: „За мен е облекчение да мога да поддържам контакт с родителите ми толкова лесно. Трябваше да купувам специални телефонни карти. Без цифрова комуникация не

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Еразъм+

Проект 2018-1-DE02-KA204-005029

бих могла да си представя да живея толкова далеч. Родителите ѝ участвали във втория рожден ден на сина ѝ чрез лицев контакт по социална медия, таблетът стоял на масата. Две други специални истории, за които ни разказаха, са за син, който скоро ще напусне семейството, за да учи в чужбина: „Скоро отивам в Южна Америка, така че цифровата комуникация ще бъде от съществено значение за мен да поддържам връзка със семейството“ и от майката на шестгодишно момиче, страдащо от диабет: "Бих искала скоро да я пусна сама да се прибира от училище. Предполага се, че ще стане независима. Ще използваме режима за наблюдение на нейния айфон, за да видим дали тя се нуждае от повече (на път за дома си) време по някаква причина.

„Писането на текстови съобщения също може да бъде облекчение, когато става въпрос за поддържане на връзка с приятели, обясни майка от Германия: „ Не обичам да говоря по телефона. Това е облекчение за мен, особено когато съм навън и с децата е по-лесно да напишете съобщение, отколкото да се обадите на някого. “

Ежедневна организация на семейния живот

В повечето разговори дигиталната комуникация се споменава като инструмент за ежедневна организация на семейния живот. Във всяка страна поне едно семейство спомена, че за семейството се използва споделен облачен календар: „Ние използваме семейния календар и съобщения, за да организираме семейния си живот.“ (Германия), „Ние споделяме един семеен календар на google, за да знаем плановете един на друг. И да не забравяме за децата. " (Полша). The Испанската организация, която участва, установи, че има различия между анкетираните по тази тема, според това дали те отговарят за техните семейства или не. Интервюираните бащи или майки, които се грижат за децата си и имат отговорността да ги възпитават, придават на този аспект по-висока стойност от двамата анкетирани, които към този момент не отглеждат деца. Както каза една българска майка: „цифровата комуникация е по-добра ....., защото дава достатъчно време и комфорт, за да помислим какво е необходимо.“

Интересното е, че млад мъж от Германия (на 18 години) заяви: „Понякога се опитвам да имам „свободни“ дни за мобилните телефони, но за училище трябва редовно да се свързвам с интернет.“ Така че сегашната училищна система му пречи да се детоксикира дигитално.

Реалната комуникация е за предпочитане

Като цяло, всички интервюирани се съгласиха, че реалната комуникация е за предпочитане пред дигиталната комуникация: „Човешкият контакт е по-приятен и се предава директно.“ (Белгия), „Ние вечеряме заедно и после говорим много. Никой няма мобилен телефон с него по време на тези разговори.“ (Германия), „Трябва да се запазим като сетивен тип същества.“ (България), „Почти винаги е за

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Еразъм+

Проект 2018-1-DE02-KA204-005029

предпочитане, и особено когато по някакви причини сме емоционални.“ (Полша), „Проблемът с дигиталната комуникация е загубата на директен контакт [...]. Това е по-отдалечена комуникация, която не води до отваряне на други теми за диалог.“ (Испания), „Реалният живот не се случва цифрово“ (Германия) и „Намирам цифровите коледни или за рождени дни поздравии за ужасни.“ (Германия). Въпреки това, един баща от Германия посочва едно ограничение: "Когато общувам с хора, които са важни за мен, аз всъщност предпочитам истинската комуникация. Но в действителност често изпращам съобщение бързо чрез месинджър, вместо да посещавам или да се обаждам на някого. По-лесно и удобно е. ", а друг заявява: "Всъщност няма нищо, което не бих комуникирал чрез месинджър. "

Емоционален „филтър“ за конфликти - и романтични проблеми

Най-интересното е, че някои интервюирани в няколко страни ни разказаха за нови начини на общуване в конфликтни ситуации. В Германия всичко започна с майка, отнасящо се до конфликти с дъщеря ѝ: „Установих, че конфликтите с дъщеря ми са по-добре разрешени чрез WhatsApp, отколкото чрез реална комуникация. Никога не бих направила това с някой друг, но понякога не можем да разменим изречение, без тя да го блокира, тогава я „достигам“ чрез текстови съобщения. Мога да започна с това, че тя би предпочела да го прочете, отколкото да ме слуша. И тогава можем да говорим за това. „Подобен отговор даде баща в Белгия, а баща от Испания заяви, че, по-спокойно говоря за проблеми чрез WhatsApp. “ А една полска майка обясни, че, едва ли имаме конфликти, тъй като ние (тя и майка ѝ) са разделени и общуват главно чрез социалните медии. “ Този факт изглежда полезен и в професионален контекст: „В професионалния живот също е по-лесно да се доставят лоши новини, например, ако първо напишете имейл и всички участващи знаят фактите, преди да влезете в личен разговор.“ (Германия).

От друга страна, по отношение на тази тема отново откриваме предпочитанието за комуникация в реалния живот: „В спор е важно да се виждаме, чуваме и чувстваме един друг. В конфликти винаги търся директен контакт с хората. И нещото, което е написано, е твърде едноизмерно за мен.“ (Германия), „Всичко, което е свързано с ценности, морални концепции, психология и образование, за това говоря в реално изражение, а не чрез текстови съобщения.“ (Германия), „Ако искам да говоря с някого или да изясня нещата, мога да видя дали той е честен с мен. При цифровата комуникация, когато не мога да видя колегата си, не мога да го преценя.“ (Германия), „Сладки съобщения, снимки, добре, но чувства, мисли, страхове и надежди, тях не изпращам онлайн.“ (Белгия). В последния цитат откриваме темата за „сладките послания“, която дори е повишена до романтично съдържание от немска майка: „Пиша по-романтични неща на съпруга си, отколкото бих казала в реалния живот.“

Проблеми на дигиталната комуникация

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Някои участници изрично посочиха съкращаването на комуникацията като един от проблемите в дигиталния обмен: „Нашето общество страда от бедност на контактите“. (Белгия), "Дигиталната комуникация понякога води до опростяване и съкращаване на разговорите." (Германия), "Това не е комуникация със сърцето." (Германия). Емоционалното значение на този недостиг беше обобщено от испанска майка: " Нямам по-добри отношения с децата си, само по-чести".

Други споменати проблемни аспекти бяха усещането за задължение да бъдат достъпни по всяко време, до предела на чувството за пристрастяване, и в същото време притеснението, когато собствените им деца не могат да бъдат достигнати: "Този човек трябва да бъде постоянно достъпен и иска да бъде достъпен. Но този също винаги иска да достигне до детето си, за да е спокоен. Всъщност това ви тревожи повече, отколкото ако знаехте, че просто не можете да го достигнете сега." (Германия), "Обичам да почивам в планината, опитвам се да се огранича, но като по навик, гледам телефона си, дори и да не чакам обаждане." (България).

В допълнение към мобилния телефон като "ядящ енергия", един немски участник го описва също като "изяждащ времето": "Вие прекарвате много време с него, което всъщност бихте могли да използвате по различен начин.", за което анкетираният от Белгия има отговор: „Планирайте времето си в социалните медии: изисква се дисциплина, в противен случай се губите в безполезни съобщения. Не позволявайте да се изкушавате от безкрайно превъртане, харесване и щракване.“

Други притеснения на запитаните бяха сигурността на данните на цифровата комуникация, както и кибертормозът и фалшивите новини. Испанските партньори считат, че проблемите на дигиталните медии са разкрити само от по-възрастни респонденти, докато 27-годишният интервюиран не посочва нещо неуместно в това отношение. Затова се чудят дали може да се случи, че нашите препратки за сравняване на реалния живот с цифровата комуникация да са все по-оскъдни. Поколенията, които са изпитали изключителни връзки лице в лице и недигиталната комуникация, могат да посочат плюсове и минуси, но това ни поставя пред въпроса: ще могат ли бъдещите млади хора да посочат тези разлики между лице в лице комуникацията и дигиталната комуникация? Или ще е немислимо за тях, защото ежедневието им ще бъде дигитално?

Предимства на дигиталната комуникация

В същото време участниците в проучването видяха и други положителни аспекти на социалните медии, в допълнение към гореспоменатите улеснени контакти и организационни предимства. Например, е възможно да се покаже привързаността на членовете на семейството през деня, като се изпращат „ малка хубава информация, миймове или съобщения“ (Германия).

В допълнение, изобилието от информация в социалните медии може да бъде полезно за трансфер на знания и оформяне на мнението: „Преди време имаше

само вестник, сега човек може да стигне напълно лесно до много различни гледни точки и мнения към дадена тема. Чувствам се по-добре информиран "(Германия)," Фантастично е да намеря информация за всички важни за мен неща. Харесвам История, а когато пътувам, няма нужда да нося много книги със себе си, само моя Iphone. "(Испания), „Чета книги, списания и вестници онлайн“ (Белгия).

Дигиталната комуникация улеснява и трансграничното сътрудничество: "Наистина вярвам, че дигиталната комуникация е от огромна полза за света по отношение на работата" (Германия), "Мисля, че социалните медии могат да подобрят живота, дават ми повече сигурност, когато отида в чужбина, защото мога да видя преди това хората, които срещам там." (студент от Германия, който заминава да учи в чужбина) и в собствената ни къща: „Понякога съпругът ми е твърде мързелив, за да стане от дивана, а след това той изпраща съобщение до нашия син в стаята му“ (Германия). Спомената беше и възможността по всяко време да бъдат достигнати нечий деца. Точно като влиянието на социалните медии върху развитието на личността на младите хора, по положителен начин: „Смятам, че беше добре дъщеря ми да може да напусне семейството си, без да се налага да напуска страната и така да намери свой собствен стил“ (Германия), "Искрено за мен е фантастично да получавам харесвания във Facebook. Наистина съм щастлив, когато кача снимка и приятелите ми я харесват" (Испания), "Никога не се чувствам сам с телефона си и WhatsApp" (Испания). Докато предимствата на социалните медии изглеждат най-важни за младите хора, изглежда, че по-старото поколение намира своите предимства и в онлайн новини и пазаруване: „Предпочитанията ни все повече и повече се превръщат в онлайн новини.“ (Белгия), "Полезно е за майка ми. Тя е на 85 години и купува в интернет много неща, от които има нужда." (Испания).

Много специално предимство споменава майката на малкото момиченце, страдащо от диабет: "Понякога прави снимки на храната си, когато е с приятели или на парти, за да мога да й кажа колко инсулин трябва да отдели." (Испания).

Заклучение

Както се предполага, семействата във всички участващи страни използват социални медии и месинджър за своето ежедневие и затова споделят подобни проблеми, страхове, надежди и ползи. Особено за семействата, които живеят далеч един от друг или имат специални нужди, цифровизацията може да бъде благословия. Повечето от разпитаните хора оценяват и предпочитат контакт в реалния живот. Но всички те също оценяват предимствата на дигиталната комуникация.

Всички родители се борят да намерят здравословен начин за децата си да използват новите медии, а повечето деца изглежда намират много добре пътя си в дигиталния свят. Развитието на комуникацията в резултат на цифровизацията може ясно да се види, когато става дума за емоционални теми. Възможно е да има нови начини за справяне с конфликти, а също и за положителни емоции, по-

Еразъм+

Проект 2018-1-DE02-KA204-005029

нататъшното развитие на които ще бъде интересно да се наблюдава. Например, беше много увлекателно да се намерят родители в различни страни, които използват текстови съобщения, за да се свържат отново с децата си тийнейджъри. Резултатите заключават, че както първоначално се предполагаше, родителите в Европа са сходни по своите предизвикателства в ежедневиия семеен живот. В най-добрия случай това може да насърчи чувството за общност, така че европейските родители вече да не се чувстват толкова насаме със своите проблеми.

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз